

Monica Pillat

MÂNTUIREA PRIN ARTĂ

*Reflecții asupra
literaturii medievale engleze*

Ediție adăugită și revizuită

Traducere din limba engleză de Victoria Frâncu

Stilizare de Monica Pillat

Spandugino

Director: Lavinia Spandonide
Director editorial: Paul Marinescu
Redactor: Maria Hulber
Tehnoredactor: Constantin Niță
Tipărit la NeoProTip

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

PILLAT, MONICA

Mântuirea prin artă : reflecții asupra literaturii medievale engleze /
Monica Pillat ; trad. din lb. engleză de Victoria Frâncu ;
stilizare de Monica Pillat. - Ed. adăug. și reviz..
- București : Editura Spandugino, 2026
ISBN 978-630-6817-03-0

I. Frâncu, Victoria (trad.)

82.09

Monica Pillat, *Redemption through Art – Studies in Medieval English Literature* (Universalis, 2000)

Copyright © Spandugino, 2026
Toate drepturile rezervate Editurii Spandugino.

Editura Spandugino
Strada Docenților, nr. 18, sector 1, București
Comenzi telefonice: 0040 737 730 700
Comenzi prin e-mail: office@edituraspandugino.ro
Comenzi online: www.edituraspandugino.ro

Doamnei Lavinia Spandonide

CĂUTAREA DE SINE PRIN TRADUCERI

Întoarcerea la credință prin cultură

Într-o lume cu valori pândite de incertitudini, la sfârșitul unui nou secol, mintea scormonitoare își caută urmele în trecut, pentru a da seamă și pentru a încărca prospețimea evazivă a prezentului cu semnificații perene. Nu e nimic inedit în istoria culturii, de vreme ce fiecare epocă simte nevoia să-și descopere rădăcinile într-o perioadă anterioară și ține să își definească unicitatea pe măsură ce se hrănește din modelele vechi. Substanța idealurilor medievale, care i-a inspirat pe umaniștii Renașterii să mediteze asupra frumuseții divine a ființei, i-a făcut mai târziu pe gânditorii iluminiști să glorifice rațiunea și să tânjească după armonia unui univers dotat cu precizia mecanismului de ceasornic; în secolul al XIX-lea, le-a oferit rebelilor romantici argumente pentru un scenariu favorabil imaginației frenetice și relativității cosmice.

Într-o cheie diferită, fascinația crescândă a savanților din a doua jumătate a secolului al XX-lea pentru Evul Mediu arată nostalgia modernității după credință, în deșertul lăsat de ateism și în marasmul îndoielilor adus de cele două războaie mondiale, de ascensiunea și decăderea regimurilor comuniste totalitare din Europa de Est, ca și de visul hedonist dedicat

trăirii clipei din civilizațiile occidentale de azi, tot mai avansate tehnologic. Conștiința redeșteptată a Europei, legată de fragilitatea identității sale creștine, amenințarea noilor invadatori *barbari*, numiți fundamentalști, teroriști, mafioși etc., par să încurajeze explorările retrospective ale anxietăților noastre legate de viitor.

În cartea sa, *Western Attitudes Towards Death [Perspective occidentale asupra morții]*, Philippe Ariès¹ vorbește despre renașterea contemporană a interesului pentru astrologie, alchimie și ocultism. Din ce în ce mai mulți oameni tind să își concentreze atenția asupra speculațiilor, experimentelor și ipotezelor privind „viața după viață” și sunt gata să acorde credit revelațiilor onirice și premonițiilor, cu mai multă ardoare decât la începutul acestui secol. Se pare că psihanaliza, ca metodă de explicare și de vindecare a obsesiilor, prin intermediul introspecției monitorizate, devine un instrument de încifrare a lumii, de mărire a misterelor acesteia. Analogiile cu stările de spirit medievale sunt lesne de făcut. Totuși, acestea sunt doar aproximări ale unui trecut mai mult sau mai puțin fictiv, imaginat de autorii istoriilor literare.

Întrucât sentimentul religios se diminuează în mulți dintre noi, năzuim să atingem punctul ferm al certitudinii spirituale prin cultură. Ne întoarcem cu dor la epocile de credință, în speranța că studiul literaturii medievale, de exemplu, va aprinde flacăra unei viziuni pe care am pierdut-o. Comparăm aproapele cu departele, călătorim înapoi în alte epoci în căutarea „tărâmului promis al semnificației” și, în această încercare, se naște „dialogul dintre acum și atunci despre ce ar putea să fie”².

Ni-l luăm ca aliat pe Berdiaev, care pledează pentru resuscitarea valorilor medievale, opunându-le comunismului

Cuprins

CĂUTAREA DE SINE PRIN TRADUCERI

Întoarcerea la credință prin cultură	11
Așezăminte spirituale anglo-saxone	18
Alfred cel Mare și „tărâmul cărților”	31
Note	40

ȚINUTURILE CELUILALT: *BEOWULF*

Straturi păgâne și creștine	47
Memorie și uitare	54
Variațiuni pe tema dublului	59
Note	64

OCHII PELERINULUI

Să vezi înseamnă să-ți aduci aminte	71
Lumina ca țel	73
Configurări sublime și grotești	79
Înălțarea sensului prin înjosire în <i>The Second Shepherd's Play</i>	83
Note	88

DE LA MEDITAȚIA MONAHALĂ LA DRAMĂ

<i>Imago Dei</i> și <i>Imago Mundi</i>	97
Rolurile percepției în spectacolele liturgice	101

Rugăciunea pusă în scenă: <i>Everyman</i>	104
Note	110

ȚINTE GALANTE

Romanul cavaleresc între istorie și religie	115
Devoțiune mistică și iubire curtenească	120
Loialități împărțite	128
Literatura în aer liber: turnirul	130
Rolurile narative ale aventurii	134
Principii gotice în compoziție	138
Note	145

JOCURILE AȘTEPTĂRII ÎN POEMUL EPIC

SIR GAWAIN AND THE GREEN KNIGHT

Lectura ca test	157
Obiecte ale dorinței	164
Ipostaze feminine	173
Pentagrama și cingătoarea	178
Natura supusă introspecției: Capela Verde	183
Probele ispășirii	188
Note	197

ALTERITATE ȘI TRANSCENDENȚĂ ÎN

THE CANTERBURY TALES

Interpretări ale operei lui Geoffrey Chaucer la sfârșitul secolului al XX-lea	213
Scrisul în luptă cu efemerul	219
Modele în schimbare	227
Relativitatea ca stimulent	235
„Daruri ale morții”	252
Note	258

Bibliografie	273
------------------------	-----